

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 592

המאמר שבת אורה

אזהרה המורה: העלון מיועד אך ורק לרציניים שיוצאים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים. לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

בהעלותך

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

נוהג היה רבי אריה לוי להתפלל כותיקין עם הגן החמה, בבית הכנסת הסמוך לביתו. בין המתפללים, היה יהודי נכבד ותקיף בדעתו, אשר היתה לו קפידא גדולה על מתפלל אחר. רבי אריה היה נוהג לחלק את העליות לתורה. והנה פעם אחת קרה, שבדיוק בעת שאותו יהודי תקיף כעס על אותו מתפלל, קרא לו רבי אריה לעלות לתורה. אך יצא הדבר מפי רבי אריה, ניגש: אותו תקיף בחמת זעם ושפך על רבי אריה את כל זעמו. תפס בטליתו וזרקו מעליו, רשע! מי שמך לאיש מחלק עליות כאן! והמשיך להוציא את כעסו שהיה לו על שונאו, כלפי רבי אריה הטוב והרחמן. וכל זאת על "חטאו" שחילק עליה לשונאו... רבי אריה התאזר בגבורת ארי, וקיבל בזיונו באהבה. ובכדי למנוע מחלוקת שתבוא מצד אלו שירצו. להגן על כבודו, ויתר על מקום תפילתו בבית כנסת זה, והרחיק לכת כל בוקר באשמורת, לבית הכנסת "זהרי חמה" הרחוק יותר מביתו. לאחר ימים לא רבים חלה אותו תקיף, ואושפז בבית החולים. כשב רבי אריה את מידותיו והלך לבקרו כידיד ותיק. הלה הופתע מעוצם טוהר מידותיו של רבי אריה, ופנה אליו בבקשה שימחול לו על אותה התקרית. (כצאת השמש בגבורתו)

זמן קצר לפני שהסתלק לבית עולמו נזקק רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל לעבור טיפול רפואי. לפני צאתו מבית החולים הורה לו הרופא בצורה נחרצת, שאינה משתמעת לשתי פנים: "עליך ללכת הביתה לנחום! מה רבתה הפתעתו של מלווה כאשר הורה-פקד עליך: "סע אל בית המדרש, לשיבתה..." "אבל הרופא הדגיש שזו חובה לנחום! ניסה המלווה להניאו מהחלטתו, אולם לשוא. הוא רק הגיב: "בישיבה - שם זה הבית שלי!" כשבועיים לפני הסתלקותו הגיעו רופאו אל ביתו, לבדיקה שגרתית. "כמה שני חיד?" התעניין הרופא, והוא השיב: "מאה חסר חמש - ואני מקווה שתהיה שליח נאמן לסייע לי להיות בריא..." יש לי עוד דרבה להספיק! יש לי עוד דרבה מה לגמור..." (שר התורה)

רבי שמואל וינטרויב זצ"ל חלה במבחר שנותיו. בהיותו כל ימי חייו פועל לזיכוי הרבים, התגלה עתה במלוא שיעור קומתו. לא יפלא, איפוא, שמצאוהו שמח בשוכבו בבית החולים, באומרו: "אם משמים הביאוני לבית החולים כדי להניח תפילין בכל בוקר לשכני בחדר השוכב חולה על מיטתו - הרי כל חוליי כדאי דורא!" (בסופה ובסערה)

כך סיפר ר' משה חיים רוזנבוים ז"ל, מהתושבים הראשונים בשיכון ויזניץ בבני ברק, כי לעתים בתום עבודתו, לאחר שערך קניות בעיר, לפנות ערב שרך את רגליו בדרך העפר כשהוא נושא סלים עמוסים ממרכז העיר לדיירתו. מפעם לפעם היה פוגש את מרן החזון איש זצ"ל, אשר לפנות ערב היה יוצא לשאוף מעט אור, וכשמרן זצ"ל ראהו בעמלו, ביקש להרשות לו לקיים את מצות "עוזב תעוזב" כשהוא מסייע לו לסחוב את חבילותיו, והיה מלווהו עד השיכון, אגב הליכתם היה מתעניין "חזון איש" אודות מצבו המשפחתי והכלכלי. (מאיר החיים)

פעם ביום הזכרון של אביו, התכונן רבי ישראל סלנר לדרת לפני התיבה להתפלל כש"ץ. והנה נודע לו שבבית הכנסת נמצא יהודי אחד, שיש לו יום זכרון לבתו שנפטרה בדמי ימיה. גם הוא רצה להתפלל לפני העמוד ולומר קדיש, למרות שעפ"י ההלכה, האבל על האב, קודם לאבל על הכת. רבי ישראל הדגיש שאותו יהודי מצטער מאד, ולכן לא היסס ויותר על זכותו לאותו יהודי. כשהקהל תמה על מעשהו, הסביר להם רבי ישראל, שגדולה זכות זו שנתגלגלה על ידי אביו, לגמול חסד עם אדם מישראל, יותר מזכות הקדיש שהיה אומר לעילוי נשמת אביו. ("המאורות הגדולים")

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

ויעש בן אהרן... פאשר צוה ה' את משה: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה"רש"י) איזה שבח הוא זה — שואל ה"מגיד מדובנא" זצ"ל בספרו "אהל יעקב" - הרי גם אדם פשוט יודע שאין לשנות מצויו ה' הענין מתבאר על פי משל לשלושה בני אדם שחלו במחלה קשה. הלכו השלושה אל רופא מומחה, וקבלו ממנו תרופות והוראות כיצד לנהוג. אחד מהם עשה ככל אשר ציוה עליו הרופא והבריא. השני, שהיו לו ידיעות בעניני רפואה, החל לחקור בטיב התרופות שקבל. לאחר זמן מועט מת מחליו. החולה השלישי היה גם כן בקי בחכמת רפואה וכחברו התענין וביקש להבין טיבן של התרופות. אך שלא כחברו, לא נמנע מלהשמע להוראות הרופא, אפילו כאשר לא יד לסוף דעתו. חולה זה נרפא מחליו, כיון שהשכיל לבטל דעתו בפני הרופא שהיה מומחה גדול ממנו. גם ביחסם של בני אדם להוראות התורה ולקיום המצוות ניתן להבחין בשלושה סוגים: האיש המצוי מקיים מצוות בלי לחקור כלל בטעמיהן. אחרים מבקשים להבין טעמי המצוות, והם נמצאים בסכנה גדולה. שהרי אם יתקלו במצוות שאין הם מבינים את טעמיהן, עלולים הם שלא לקיימן. ואכן רבים נכשלים בזה. הקבוצה השלישית היא של אלה שידאמם קודמת לחכמתם, הללו מאמינים בגודל חכמתו ומוקיימים כל המצוות. יחד עם קיום המצוות, חוקרים הם בטעמיהן, אך אינם קושרים את הקיום בהכנה. ברוח זו אמר דוד המלך ע"ה: "דרך אמונה בחרתי, משפטיך שויתי" ותהלים קיט). כלומר, גם במשפטים שיש בכוחי לחקור טעמיהם, אני קובע לעצמי הדרך לכלל המצוות, היא דרך אמונה. עכ"ד... (לקט לקח טוב)

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבשחים ואת הקציר ואת הבצלים ואת השומים: צריך להבין את דור המדבר. חז"ל אומרים עליו כי היו "דור דעה" וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, כולם הגיעו לנבואה פתאום הם בוכים שחסרה להם חתיכת בצל. או חתיכת אבטיח, או שומים אמר על כך רבי משה רונשטיין זצ"ל, משגיח של ישיבת לומזה: כי כל הנביאים הגיעו לנבואה על עמל ויגיעה, לכן נשארו במדרגתם כל ימי חייהם, אבל דור המדבר לא הגיעו למדרגת נבואה ע"י עמל ויגיעה, אלא הקב"ה נתן להם מתנה כי רצה להכשירם לקבלת התורה, אבל לא נשתנתה הפנימיות שלהם, לכן תיכף שסרה הנבואה מהם חזרו למצב שהיו מתחילה וחטאו. (ורדכי מסדר)

והאיש משה ענין מאד מכל האדם אשר על פני האדמה: חז"ל הוזהרו(אבות פרק ד) מאוד על מידת הנאווה ואמרו "מאד מאוד הוא שפל רוח" כלומר סכנה היא ביותר להתנהג במידת הנאווה ורדיפת הכבוד, והענין הוא כי כתב הרמב"ן ז"ל מכיון שהמצוות הם רוחניות ושכרם גם רוחני ממילא אי אפשר לשלם שכרם בענינים גשמיים שאינו התשלום, וכדרשת חז"ל במדרש (שה"ש פ"ח) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבת התורה - בוז יבזו לו ומי שמקבל בעולם השפל הזה כבוד. למרות שהוא כבוד מדומה, עם כל זה הוא כבר מעין התשלומין כי הלא "כבוד" הוא ענין רוחני, ומנכים לו מהעולם הבא כי נהנה מדבר רוחני. לכן הוזהר התנא "מאד מאוד הוא שפל רוח" כלומר ברח מן הכבוד כמו מי שבורח מן האש, שלא תשאר חלילה עני וערום מן המצוות בעולם הבא. (חפץ חיים עה"ת)

ויעקב משה אל ד' לאמר אל נא רפא נא לה'יש לתמוה מדוע משה רבינו צעק בתפילתו? אלא משה נהג בחכמה וחשב: אם אאריך בתפילה, יאמרו עם ישראל על אחותו מרבה בתפילה, אבל בשבילנו אינו מאריך (כמו שפירש רש"י) ואם אקצר בתפילה אז מרים תחשוב שבגלל שאני נוגע בדבר שהיא דברה עלי לשון הרע לכן אני מקצר. מה עשה משה? צעק כדי להראות למרים שכואב לו עליה ומתפלל עבורה, ומצד שני קיצר במלים (אל נא רפא נא לה) בכדי שלא תהיה עליו תרעומת העם מדוע עלינו הוא לא מאריך בתפילה. (לבוש יספאלישך)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"ספרפאות"

קרה פעם בקהילה אחת באמריקה, שהיה עשיר גדול שהיה רחוק מהיהדות ואף פעם לא ביקר בבית הכנסת, קרא לנבאי ולנשיא בית הכנסת ואמר להם שברצונו להיות "לוי". וכדי להשיג את המטרה הזאת הוא מוכן לתרום סכום גדול למען הקהילה. מצבה הכלכלי של בית הכנסת, היה גרוע ביותר וחברי הוועד החליטו, שאם הוא יתן כמה מאות אלפי דולרים לבדק הבית, או יעשו ממנו "לוי". כך הוי, האיש בא בשבת לבית הכנסת, כיבדוהו בעליה לתורה אחרי כהן וכולם כינוהו "לוי". בסעודה שנערכה לכבודו לאחר התפילה, שאלוהו שיגלה את הסוד, למה הוא עשה את זה? העשיר השיב בפשטות – אמנם אני יהודי שרחוק מקיום תורה ומצוות, ואני לא למדן גדול, אבל אני יודע שאבא שלי היה לוי וגם סבא שלי היה לוי, אמרתי בלבי, אני מוכן לשלם כל הון שבעולם ובלבד שגם אני אהיה לוי... (אוצר מרגליות)

"ענין של טעם"

טעם שנהגו שנערך בן 13 שנים מתחיל להניח תפילין שלושים יום קודם שיגיע לבן י"ג שנה, לפי שצריכים לחנך אותו וללמד אותו סדר הנחת תפילין וכל הדינים שיהיה בקי ומכיר בהם, ועל כן מתחילים שלושים יום קודם, כמו שמתחילים לדרוש בהלכות החג שלושים יום קודם, לפי שהלכות רבות הם. (ספר מטעמים)

"מפי כתבים"

כידוע לכם, ישנו משחק הקרוי 'שחמט'. מספרים שאת המשחק הזה המציא חכם אחד עבור מלכו. המשחק נשא חן בעיני המלך והוא ביקש לתת לו פרס. רצה החכם להמחיש למלך את מורכבותו העצומה של המשחק שניתן לבצע בו מיליוני מהלכים שונים, והוא אמר לו כך: "הכנתי טבלה ובה ששים וארבע משבצות. מבקש אני מאדוני המלך שעל המשבצת הראשונה יניחו גרעין חיטה אחת, ובמשבצת השנייה יכפילו את הכמות ויניחו שתים. במשבצת השלישית ארבע, וכן על זה הדרך 32, 16, 8 - וכו'. רק זאת בקשתי". בתחילה המלך צחק מדבריו, אך כשעשה חשבון לעצמו, התברר שאין די חיטה בכל המדינה לעמוד בדרישת החכם! אם נכפיל את הכמות 64 פעמים נגיע לאלפי מיליונים! זה הפשט הפשוט בדברי המאירי (משלי ח, לד). דע לך שכאשר אתה לומד בלי התמדה יש לך חצי שעה, ועוד חצי שעה, ועוד חצי שעה. צרף יחד את כל אותן מחציות שעה ותגיע, נניח, 25 - שעות וזה יפה מאוד. אך כאשר הנך לומד בלי הפסק, החצי-שעה הראשונה היא חצי שעה, החצי-שעה השנייה כבר נחשבת לשעה, לחצי שעה השלישית יש כח של שתיים, החצי-שעה הרביעית - ארבע שעות, וכן על זה הדרך. ולפי חשבון זה יוצא שלימוד ברציפות כמשך מספר שעות שווה לאלפי שעות לימוד! אם חפצים אנו, אפוא, לדעת כיצד גדל היחס 'סופר', התשובה פשוטה: הוא פשוט יושב ולמד מאה מיליון שנה! זה! היינו יושבים ולומדים מאה מיליון שנה גם אנו היינו כמוהו, רק שבשבועים שנה שלנו אנו לומדים בקושי עשר, שתיים-עשרה שנה. אבל הוא יושב ולמד בלי הפסק, וא"כ הוא בעצם למד מאה מיליון שנה, וכדברי המאירי, ולכן הוא נעשה גדול הדור. וזה 'התמדה'! העמקות בענין ההתמדה היא - אם אדם מתמיד ודבוק בבורא עולם, ההבדל אינו מתבטא בכמות - שזה קרוב יותר וזה רחוק יותר - אלא זהו הבדל של עולמות. ההבדל בין מי ששייכותו היא תמידית למי ששייכותו ארעית, הוא הבדל באיכות ובמהות, וזה מציאות שונה לחלוטין. (רבי שמשון פנקס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שאדם יעבור על איסור, רק אם היה שלא בכונה, אבל אם היה בכונה לא יעבור על האיסור?
תשובה: לגבי עומר השיבחה, שנאמר "לא תשוב לקחתו" שהאיסור לקחת רק אם הוא שכח, שזה בלי בכונה, אבל אם הניח בכונה, יכול לקחת את אותו עומר.

פי אנשי מופת המה: רבי שלום מרדכי שברדון זצ"ל סיפר שלדבי אליהו דושניצר זצ"ל היה בן בשם ר' אשר שנסע לאמריקה והשאיר לאביו פרדס ברמת השרון. עברה אז תקופה קשה על הפרדסים. הוצרך איפוא רבי אליהו דושניצר להכנס בחובות כדי להחזיק את הפרדס, דבר הנוגד את השקפת עולמו. נוסף לכך לבו היה דואג וחדר שלא יעזוב את העולם הזה עם חובות, ויהיה חלילה בכלל "לזה רשע ולא ישלם". הוא הרבה בתפילות ושבץ שיחו לפני ה', וגם היה מבקש מכל מכיר שפגש שיתפלל עליו שיכסה להפטר מן הפרדס, למכרה ולפרוע כל חובותיו. אחד מתלמידיו שנעשה לאחר נישואיו מתוך דירות ומגרשים, חיפש ומצא יהודי אמריקאי שרצה לקנות פרדס. הוא הפגיש את רבי אליהו דושניצר עמו, ויחדיו נסעו שלשתם לרמת השרון. באוטובוס ישב רבי אליהו דושניצר ליד הקונה ושוחח עמו: הרי הכתוב אומר: ולא תנו איש את עמיתו! לכן עלי חובה למנות כל... החסרונות שנמצאים בפרדס שלי: הקונה שמע בסבלנות כל הדברים ושחק, כאומר "ויהי מה" אני קונה! כשהגיע האוטובוס לרמת השרון, הלכו לפרדס. התחיל רבי אליהו דושניצר להראות לקונה את כל החסרונות שמנה, כי הרי אינה דומה שמישה לראיה.. והצביע לו: הנה העץ המתולע, הנה העץ היבש, כאן יש בור וכדומה. הלה עומד בשתיקתו ואינו זז מעמדו, הוא מוכן לקנות. לפתע נעצר האיש ולקח כדורי תרופה ולגם נחל מתוך צנצנת שהוציא מכיסו. ניתר רבי אליהו דושניצר ממקומו, ושאל מה קרה? ויען הקונה: רבי, אל בהלה, היות ויש לי לב חלש, נתן לי הרופא תרופה לגמעה מדי זמן מסויים. רק יצאו הדברים מפי האיש, מיד ביטל רבי אליהו דושניצר את המקח. בהפטירו: הקב"ה ישלח לך רפואה שלימה במהרה, אבל אני את פרדסי לא אוכל למכור לך בשום פנים ואופן! כיצד יוכל אדם בעל לב חלש לטפל בעצמו עם פרדס קשה כשלי? לא ולא! את הפרדס לא אמכור לך! מיד פנה והלך לו, וחזר לפתח תקוה. באותם ימים פגש רבי אליהו דושניצר את תלמידו רבי שלום שברדון בתחנה המרכזית בתל אביב. פנה ואמר לו: הרי אתה משלנו, וקיבלת ממני בישיבה תועלת, לכן ארשה לעצמי לבקש ממך טובה. הרי אתה יודע את הצער והעוגמת נפש שיש לי מהפרדס. והנה לפני זמן ביקשתי את אחד מחבריי מתלמידי הישיבה, שפתח "תלמוד תורה" בירושלים, שיאמר תהלים לאחר גמר הלימודים עם הילדים שאצליהם למכור את הפרדס ואפרע כל חובותי. לא ביקשתי אותו שיאמר תהלים חס וחלילה בשעת הלימודים, שלא לגזול מחשבון זמן לימודם. אך אחר שעת הלימוד כשבין כה וכה הולכים הילדים לבתיהם, יאמר עמם כמה מזמורי תהלים להצלחתי והצלתי מהפרדס... אבל כאן עצר בדרכו, וחשב כיצד יסגן הדברים, שלא יכשל בחשש לשון וידע על אותו תלמיד ששכח למלאות בקשתו. והמשיך: הרי אתה יודע שפלוגי טרוד במצוות הרבה, ובודאי מרוב טיידותיו שכח מלומר תהלים עם הילדים. לכן אבקשך, הרי אתה נוסע כעת לירושלים, סור נא לאותו מנהל ותזכיר לו מבוקשתי. שאלו ר' שלום: רבי, מנין לו שהלה ודאי שכח? השיב רבי אליהו דושניצר מיד: כי עדיין לא מכרתי את הפרדס...! נאמנה חושית בכוחה של תפילתו... בבואו לירושלים מיד הלך הלה לפגוש את החבר, ומצאו נחפזו בצדדי היום לסניף הדואר לפני שיסגרוהו. מסר לו את השליחות, ואכן הלה אישר את דברי רבי אליהו דושניצר כי שכח מהדבר. נטש את עסקיו, ומיד חזר לתלמוד תורה ואמר עם הילדים כמה פרקי תהלים, וראה זה פלא, לאחר כשבוע מכר רבי אליהו את הפרדס, פרע חובותיו, שב ורווח לו... (המשגיח)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

שום אדם בעולם אין בידו לעשות לחברו כפי האדם לעצמו (חזון נחום)
אין העושר תלוי בכוחו של האדם, ולא בשכלו אלא ביד הבורא. (רבינו בחיי)
בכל עת תהי נפשך עליזה ושמחה ואל תדאג מדוע דרך רעך צלחה? (דברים נחמדים)